СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 233. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 6. жовтня 1928. VOL. XXXVI. No. 233. Jersey City, N. J., Saturday, October 6, 1928. THREE CENTS.

ЗАРОБИЛИ ДОРОГОЮ ОБМАНУ 10 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ

НА КАНАЛОВИХ РУРАХ, НА ЯКІ ВИСТАВЛЕНО РАХУНОК НА $29,000,000.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — Доходження, які веде Еморі Р. Букнер, спеціяльний асистент ґенерального прокуратора в справі надужить при будові каналів, виказують страшні надужиття. Виявилося, що покійний Джан М. Филипс виставляв рахунки о 35% висші на всі каналові роботи, які переводжено за послідні літа. В чотирох контрактах почислено за каналові роботи в Джамейці $2,500,000, себто о 900,000 долярів більше, як належалося. В самій Джамейці заробив Филипс дорогою ошуства $6,000,000. А в часі від 1917 до 1927 року заробив він тою самою дорогою $10,000,000, себто по одному міліонови долярів річно. Прокуратор виказує, як ті суми ділено між ріжні фірми, які підставлювано, а які з каналовими роботами не мали нічого спільного та як президент Коннолі і каналовий інжинір Силі виставляли проекти каналів в той спосіб, що всі роботи мусів перебирати Филипс.

ЗА ВЕРЕСЕНЬ $1,074,810 ДЛЯ ГУВЕРА.

АЛЕ ВИДАТКИ БУЛИ БІЛЬШІ ЯК ПРИХОДИ.

ВАШИНГТОН, 4. жовтня. — Републиканський народний комітет проголошує згідно з перенятим зобовязанням далі всі жертви, що пливуть на виборчу кампанію за Гувером.

За вересень було тих жертв $1,074,870, але розходів було за той час $1,194,618.07. Загальна сума жертв виносить тепер $1,733,289.70.

РУЗВЕЛТ НЕ ПОСВЯТИВСЯ ДЛЯ СМИТА.

АЛЕ ДЛЯ ПАРТІЇ, ЩОБ РАТУВАТИ ТІ ЦІННІ ЗДОБУТКИ, ЩО ЇХ ПАРТІЯ ЗДОБУЛА ЗА ҐОВЕРНОРА СМИТА.

ВОРМ СПРИНҐС, Джорджія, 4. жовтня. — Френклин Д. Рузвелт, демократичний кандидат на ґовернора нюйорського стейту оголосив перед своїм поворотом до Ню Йорку стейтмент, в якім пояснює, чому він приняв номінацію на ґовернора. Він висміває тих, що кажуть, що він це зробив з приязни до Смита, щоби ратувати його кандидатуру на президента. Рузвелт твердить, що Смит його приятель, але він приняв кандидатуру тільки з льояльности до партії, яка побоюєтся за ті здобутки, які вона придбала для нюйорського стейту за часів правління Смита.

ДЕМОКРАТИ ПАЦИФІСТИ.

А ТИМ САМИМ ВОРОГИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ. ТОМУ САМЕ АДМІРАЛ ФІСКЕ ГОЛОСУЄ ЗА ГУВЕРОМ.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — 74-літний адмірал Бредлей М. Фіске буде сего року перший раз в життю голосувати. Досі не дозволяла йому на те військова служба. Підчас голосування він все був на морі. Тепер буде голосувати на републиканський тикет, бо републиканці дбають за армію і фльоту. А такі демократи, як Томас Джефферсон чи Вудров Вилсон, це пацифісти. Ідеаліст Джефферсон довів до того, що Англійці могли спокійно перешукувати американські кораблі на морі, а не було сили цему спротивитися. Демократ Бюкенан так занедбав адрмію в північних стейтах, що треба було через те покутувати через 4 роки цивільної війни. А пацифізм Вилсона довів до того, що десятки тисяч американських жовнірів згинули тільки тому, що не були належито до війни приготовані. Тільки один демокартичний президент доцінював армію. Це був Клівленд.

ЗМУШУЮТЬ КУЛИДЖА ГОВОРИТИ.

ПРИНАЙМНІ В ОБОРОНІ СВОЄЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 4. жовтня. — З рамени републиканської партії натискають на през. Кулиджа, щоби він забрав слово з приводу виборчої кампанії і причинився в той спосіб до побіди Гувера. Просять його, щоби він хоч відповів на ті закиди, які підніс Смит проти його власної адміністрації. На разі президент не дав на це ще ніякої відповіди.

КЕНДИ ЇСТИ — ЗДОРОВО.

ТАК КАЖЕ МИСТЕР КЛЕРК З ПРИВОДУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТИЖНЯ КЕНДІВ, ЩО ТРЕВАТИМЕ ВІД 7. ДО 13. ЖОВТНЯ.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — Виховавчий директор Національного Товариства Цукорників, С. Клерк, виголосив бесіду з приводу отворення вистави кендів. Він каже, що товариство повинно освідомити публику про правду, а тим самим сказати їй, скільки то поживи мають в собі кенди, та як їх легко стравити. Це неправда, що з кендів грубіють, каже Клерк, хиба що хто зідає їх надзвичайно велику кількість. Командант Берд, вибираючися в підбігунові сторони, забрав з собою дві тони кендів. Едерле, коли перепливала канал, відживлялася тільки кендами. Атлети, бизнесмени і актори знають добре, як їх відсвіжують кенди.

КОНЕЦЬ САЛУНАМ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 4. жовтня. — Послідні доходження в справі хабарництва, злученого з бутлеґерським промислом, мають свій наслідок. Досі спотребовувала Филаделфія річно 1,000,000 ґальонів алькоголю. Те все там продуковано на місці. Тепер треба було це все на якийсь час припинити. Наслідок того такий, що дуже багато салунів і спік-ізів припинили свій бизнес по добрій волі. Не було чим торгувати.

ЧЕРЕЗ ВИБОРИ ДО ЕЛИС АЙЛЕНД.

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — Сюди прибув панамський почтовий корабель Колюмбія, з якого відставлено Томаса Ґиббонса з Гавани і Хуана де Сантоса з Пуетро-Кольомбія до Елис Айленд. Оба вони їхали зайцем, а відкрив їх капітан корабля, коли в укритому місці посперечалися, хто ліпший на президента: Гувер чи Смит.

МІЖНАРОДНІЙ ДЕНЬ МОЛОДІ НА ЗАКАРПАТТІ.

XIV міжнародній день молоді на Закарпатті закінчився численними зборами, на яких робітники та селяне Закарпаття масово виступали проти сучасного режіму та проти національного, культурного й господарського пригноблення.

В день 2. вересня відбулися слідуючі збори: в Ужгороді, де промовляв Бойчук, в Мукачеві, Підгороді, Сваляві, де промовляв Сидоряк, в Севлюші, в Акна-Солотвині, Великім Бичкові, Ясіню. Всюди були товпи народу. В Береговi комісар поліції розвязав збори, чим викликав велике обурення присутніх, а в Хусті уряд в останній хвилі збори заборонив.

БАНДИТСЬКІ НАПАДИ.

На коршму Анчлє Олендера, що лежить при дорозі з Жовкви до Туринки, напали незвісні бандити, зрабували тютюн, 300 зол., поломали всі спрятки і зникли серед темної ночі. — В Мшані, пов. Городок Ягайл., двох бандитів напало на дім Іллі Омеляна. На крик жінки і дітей бандити втікли, та все таки Омелянови завдано кілька ран. — Трох бандитів з Вовчинця, пов. Станиславів, завзялося на Грицька Новгородського. Завели його до міста, опоїли, а на повороті так били його довго камінням, що лишили кроваву масу замісць чоловіка. Поліція вже прилапала їх, а наввища тих, звірюк у людській шкірі: Галущак Пилип, Галак Іван і Мисюк Микола. — Ще такі факти: В Коломиї якийсь незнаний опришок слідив жидка Ціґлера, аж поки той не пішов до хати. В ночі той сам бандит вивалив вікно і замісць до Ціґлера вліз до бідного бляхара Розенбавма. Коли той підніс крик, рабівник вистрілив з револьвера, зранив у труди Розенбавма і втік через вікно. — На купця Біллера, що ніччю вертав з села Плаво до хати, напало в лісі трох бандитів, які приложили йому кріси до грудей і зажадали грошей. Біллер оддав все, що мав: 7 зол., срібний годинник і пушку цукорків. На прощання бандити вистрілили пару разів у воздух, побили Біллера і зникли в лісі. — В Дубівцях, пов. Калуш, найдено змасакрованого трупа. Як пізніше досліджено — це був труп Леона Терлецького, якого напали два опришки: Петро Дашко і Степан Козак і сокирами замордували. — В селі Озимина, пов. Самбір, прилапано бандитів, що свого часу напали на дім Заячківського і обрабували його. Це Степан Товстяк і Андрій Татарський такі ґерої.

РОСІЙСЬКИМ КРІСОМ.

В Коневі, пов. Добромиль, пострілив Василь Погорілець з утятого російського кріса Михайла Корбика і Миколу Ґромуша. Арештований Погорілець признався, що обох своїх суперників хотів забити на смерть, бо мав з ними „свої порахунки".

БУРОВІЙ.

Над селом Рудно, пов. Рудки, шаліла жахлива буря. Третина всього збіжа, що стояло ще на пни, зістала знищена. Сади понищені зовсім. Кілька домів зістало понищених, а підчас бурі громи забили одного коня і дві корови.

ПОШИРЕННЯ СІТКИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ.

Наркомос склав плян дальшого поширення науково-дослідної роботи на Україні. В цьому пляні перше місце належить Українській Академії Наук, при якій проектується заснувати кілька допоміжних установ; зокрема буде посилений другий відділ Академії, який вивчає природні й виробничі сили України.

Плян передбачає розгорнення наукової роботи відповідно до окремих галузей науки. В ділянці математичних наук Головнаука має нині три науково-дослідні катедри по математиці у Харкові, Київі, Одесі, а також 3 астрономічні обсерваторії. Намічено заснувати в Харкові окремий науково-дослідний інститут математики.

З огляду на недостатність теперішньої сітки науково-дослідних установ у галузі фізичних наук вирішено перетворити київську катедру фізики на спеціяльний науково-дослідний інститут. Цей інститут, а також новий харківський фізико-технічний інститут мають найближчими роками випустити нову зміну радянських фізиків. В галузі фізичної хемії наукову роботу розгортатиметься в новозаснованому інституті фізичної хемії в Дніпропетровському, на катедрі фізико-хемії в Харкові, катедрі хемії при УАН і секції фізичної хемії в Одесі.

Україна має нині 3 обсерваторії й 1 магнетну стацію. Нема жадної установи, яка вивчалаб землетруси, тому Наркомос проектує наступного року заснувати сейсмольоґічну стацію, з тим, щоби згодом її разом з магнетною стацією і геодезичною обсерваторією, а також з ґравометричною обсерваторією ВРНГ перетворити на центральний ґеофізичний інститут.

Сітку науково-дослідних установ з сільського господарства наступного року складатимуть два інститути і 11 катедр: у Харкові, Київі й Одесі. З цих катедр протягом наступних 5 років має розвинутися система науково-дослідних інститутів з сільського господарства.

ПОЖЕЖІ.

В селі Посічу, богородчанського повіту, згоріли два селянські господарства. Шкоди виносять кілька тисяч золотих. Причина пожежі неосторожне обходження з огнем. — В Побужанах, пов. Камінка Струм., згоріло кілька селянських господарств. Шкоди доходять великих сум. — В Барилові, пов. Радехів, згорів господар Василь Харчук. Підозрівають підпал.

ГОЛОД У БЕСАРАБІЇ.

„Дімінеаца" з 4. вересня доносить, що міністер здоровля Інкулец і міністер внутрішніх справ Татареску приїхали до Кишенева, де рада міністрів скликала конференцію всіх бесарабських префектів. Конференція ця відбулася як строго довірочна дня 3. м. м. На ній обговорювано економічну кризу, неврожай і голод, які панують у Бесарабії. Конференція сконстатувала, що населення, головно Бендер, Ізмаіла, Каґула голодує в дослівнім того слова значінню. Порішено як ратунок від нехибної смерти вислати голодуючим кукурудзи.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ ВИВЧАЄ ШЕВЧЕНКА.

Американський журналіст Роб, що прибув до Київа, про свій приїзд розповів:

„Я прибув на Україну, щоб тут ознайомитися з усім, що стосується життя Тараса Шевченка та його діяльности. Одвідавши могилу Тараса Шевченка в Каневі, я прийшов до висновку, що український уряд дає максимум уваги, щоб увічнити память найгеніяльнішого українського поета й ознайомити широкі маси з його творчістю. Величезне враження справили на мене численні екскурсії з усіх країв Союзу на могилу Шевченка.

„20 років тому, влітку 1908 року, я був теж на могилі Шевченка й згадую ту моторошну картину, яку я тоді спостерігав, коли поліція слідкувала за кожним, хто прибуває до могили цього славетнього українського кобзаря. Переслідування, яких зазнавало українське слово, думаю вже відійшли в далеке минуле. Як щирий приятель українського народу я радо можу відзначити величезний нечуваний розквіт України з часу перемоги Жовтневої революції.

„Серед літературних крутів П. А. С. Ш. спостерігається великий інтерес до вивчення літератури молодих народів СРСР, кайдани рабства яких порвала революція. Особливо цікавляться творчістю й життям Тараса Шевченка. Всі матеріяли, зібрані на Україні, дозволять мені працювати надалі над моїми літературними роботами, звязаними з життям і творчістю Шевченка".

І ДАВАЙ ТУТ АМНЕСТІЮ!

Остання амнестія в Польщі випустила з тюрм богато заводових розбишак і опришків. В самому Кракові зі 170 випущених на волю за тиждень найшлося знов 40 за кратами, а один з того числа, ще того самого дня, як покинув кримінал, брав участь у нападі. Отже не таке то добро — ота амнестія. Принайменше не для всіх.

СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ НЕОСТОРОЖНІСТЬ.

Дня 14. серпня найшла Текля Васьків з Підгірець біля Львова на полі підчас роботи револьвер. Дівчина обходилася з ним так необережно, що револьвер вистрілив, а куля влучила Ганну Дорафінську і вбила її на місци. Не помогли нічого ні плач Теклі, ні ратунок сусідів, а Теклю ще й посаджено до арешту.

ЩО НІ — ТО НІ.

Московська газета „Правда" підраховує, що на Україні виходило в 1926 році протирелігійних часописей 85 тисяч тижнево. У 1927 р. цей наклад упав до 10,000, тай то лежить стиртами по книгарнях. Виходить з цього, що не дуже то поплачує боротьба з релігією і що не дуже вона вінчається успіхами...

УВАЖАЙТЕ НА ДІТИ!

Під Радомом у Польщі мав місце такий випадок: Дволітна донечка Івана Щуровського бавилася сама на подвірю. Підчас вандрівки по ньому без опіки старших натрапила на цебер, повний води і впала до нього. Коли родичі заввàжили брак дитини і кинулися на ратунок — було запізно. Маленька Оля впала жертвою неосторогн родичів.

РУМУНСЬКИЙ РЕҐЕНТ УТІК

КНЯЗЬ МИКОЛА УТІК З РУМУНІЇ З ЯКОЮСЬ ЖІНКОЮ ДО ПАРИЖА. ПІСЛЯ СМЕРТИ БАТЬКА БУВ ЧЛЕНОМ РЕҐЕНТУРИ ПРИ НЕПОВНОЛІТНІМ КОРОЛІ МИХАЙЛІ. ПЕРЕБУВАЄ У СТАРШОГО СВОГО БРАТА КАРОЛЯ.

ВІДЕНЬ, 4. жовтня. — В румунській королівській родині стався ще один скандал. Молодший брат бувшого престолонаслідника Кароля, Микола, покинув своє високе становище члена реґентської колеґії при румунськім королі-дитині Михайлі та втік з Румунії з одною дівчиною-артисткою.

Кажуть, що він тепер перебуває під Парижем у вілі свого старшого брата Кароля, що так саме утік з Румунії з чужою жінкою, покинувши свою. За те саме позбавлено Кароля королівського престола. Після сметри його батька став королем пятилітний син Кароля.

ЛЮДЕНДОРФ ЗАХОРІВ НА МАНІЮ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ.

КАЖЕ, ЩО ОДЕРЖАВ ПРИСУД СМЕРТИ ВІД МАСОНІВ. ЖИДІВ, ПРОТЕСТАНТІВ, КАТОЛИКІВ І МАСОНІВ НАЗИВАЄ ВОРОГАМИ НІМЕЦЬКОГО НАРОДУ.

БЕРЛІН, 4. жовтня. — Фельдмаршал Людендорф звернувся з листом до бувшого свого військового шефа, а тепер президента республики, Гінденбурґа, з проханням охоронити його перед масонами, що його хочуть убити.

Всі, що знають ближче Людендорфа та спостерігали його поведінку з того часу, як він повернувся з Швеції після втечі з армії по революції, кажуть, що він нервово хорий. Людендорф вже давно зірвав зносини навіть з найблизшими своїми товаришами та вдався в писання своїх спогадів, в яких обвинувачує соціялістів за програну війну.

Він у своїй націоналістичній загорілости дійшов до того, що почав проповідувати окрему „німецьку релігію".

ПАРТІЯ ПРАЦІ ЗА НАЦІОНАЛІЗАЦІЄЮ БАНКУ.

ДОМАГАЄТЬСЯ ПУБЛИЧНОЇ КОНТРОЛИ НАД АНГЛІЙСЬКИМ БАНКОМ.

БИРМИНҐЕМ, 4. жовтня. — В Англії істнує так званий „Бенк оф Інґленд", який, хоч є приватною шеровською інституцією, провадить свої операції в тісному контакті з правительством. Тепер Партія Праці домагається зміни статуту, щоби банк був поставлений цілковито під контролю громадянства, а не окремих шеровців.

Для цього справами банку повинні заряджувати представників від скарбового уряду, від департаментів торговлі й індустрії, а також від кооперації.

МЕХАНІЧНИЙ ЧОЛОВІК ГОВОРИТЬ.

ВСЯ БІДА, ЩО ДЛЯ ОБСЛУГИ ЙОГО ТРЕБА ДВОХ ЛЮДЕЙ. БАГАТО ЛЮДЕЙ ПРИДИВЛЯЛОСЯ, ЯК ВІН ПЕРЕХОДИВ ПАРКОМ.

ЛОНДОН, 4. жовтня. — Мешканці Лондону мали нагоду чути першу промову механічного чоловіка, який проголошував відкриття вистави інжинірних моделів. При тім цей „чоловік" сказав відповідну промову. Він сам встав з крісла, вийшов на катедру, а по скінченню промови ввічливо вклонився й сів знову на свойому місці.

Кожного разу на запитання: „котра година"? — подавав точний час. Так само на приказ людського голосу сідає й встає з крісла. Коли він говорить, то досить сказати голосно: „замовчи", щоб він замовк.

Винахідник не подає секрету свого винаходу, але запевняє, що мова цього „чоловіка" не походить з фонографу, або фільми. Головну ролю відограє тут вживання радіової енерґії.

ҐРАФ ЦЕПЕЛІН ЛЕТІТИМЕ ДО АМЕРИКИ.

ПАСАЖИРИ ПЛАТЯТЬ ПО $3,000 ЗА ПЕРЕЛЕТ З НІМЕЧЧИНИ ДО АМЕРИКИ.

БЕРЛІН, 4. жовтня. — У неділю, 7-го жовтня, новий німецький повітроплав „Ґраф Цепелін" має вилетіти до Америки, якщо буде добра погода.

Антантський комісар окупованої німецької рейнської области заявив перед німецьким урядом протест проти того, що підчас пробних летів „Ґраф Цепелін" перелітав понад німецькою землею, що окупована французькими військами. На це командант повітроплава дав пояснення, що лише стан погоди примусив його перелетіти через невеличку смугу Вісбаденщини.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД НАЦІОНАЛІСТІВ СКРІПЛЮЄТЬСЯ.

ЕВРОПЕЙСЬКІ ДЕРЖАВИ ВІДКЛИКУЮТЬ СВОЇ ВІЙСЬКА З КИТАЮ. НАНКІНСЬКИЙ УРЯД УСПІШНО ПЕРЕГОВОРЮЄ З ЯПОНІЄЮ.

ШАНҐАЙ, 4. жовтня. — Внутрішна війна в Китаю закінчилася перемогою нанкінського націоналістичного уряду. Тепер в руках цього уряду знаходиться увесь Китай за винятком Манджурії, де ще править син диктатора Чан-Тсо-Ліна.

Чужинецькі посли переносять свої амбасади з Пекіна до Нанкіна. Тепер переїхав туди німецький амбасадор, розпочавши тим формальні дипльоматичні зносини Німеччини з урядом націоналістів.

ЛЯВІНА ЗАСИПАЛА 6,000 АКРІВ.

З ТРЬОХ ГІРСЬКИХ ВЕРХОВИН ЗСУНУЛАСЯ СТРАШНА ЛЯВІНА. 30,000,000 КУБІЧНИХ МЕТРІВ ГІРСЬКИХ ВІДЛАМІВ ЗАСИПАЛИ ЦІЛУ ДОЛИНУ.

ЖЕНЕВА, 4. жовтня. — Обвал лявіни з гори Арбіно наробив многоміліонової шкоди в долині Орбелло. Ліс, поля та виноградні сади зруйновані вщент.

Населення, попереджене інжинірами, завчасно залишило свої оселі та перебралося в незагрожені місця. Тепер оселі стоять пусткою й добратися до них ще не можна.

Обвал львіни утворив нове озеро. Околичні мешканці зі страхом чекають дальших обвалів, бо зсування лявіни ще не спинилося.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИБОРИ Й РЕЛІҐІЙНЕ ПИТАННЄ

Серед американського громадянства здавна існує сильний рух за задержаннем переваги та політичного й культурного впливу за первісним, анґльо-саським елементом. Сей рух проявлявся в ріжні часи в ріжний спосіб. Між инчим теж він виллявся в правило, яке деякі вважали неписаною постановою американської конституції, що, мовляв, президентом Америки може бути тільки протестант. Сеї засади досі справді держалися, і ніяка партія ніколи не ставила католика або жида на уряд президента Америки. А сього року демократична партія найшлася в такому положенню, що вона мусіла або поставити католика кандидатом або розколотися.

Кандидатура Смита сейчас заострила дебату серед американського громадянства за політичну й культурну переваґу. Демократична партія почала розколюватися: загорілі протестанти воліли розбити партію, як голосувати на вірного члена своеї партії. Демократична партія опинилася перед тяжким завданнем: вона мусить вияснити громадянству, щоби не мішати справи релігійної приналежности до політики. Републиканська партія могла легко скористати з релігійної нетерпимости американських протестантів. Деякі републиканські політики справді промовляли до релігійних пересудів протестантів до католиків, як зрештою богато католиків-демократів у своїй агітації за Смитом промовляло до ненависти католиків до протестантів.

Явну відповідь сій агітації дав наперед Смит, закликаючи підчас одної промови на заході своїх виборців, щоби не голосували за ним за його релігійну приналежність, але за його політичні погляди й працю. Знова минувшої неділі до тої самої справи промовив Гувер. Нагодою до сього був лист пані Колдвел з краевого републиканського комітету, в якім вона закликала протестантів голосувати за Гувером у „сій важній релігійній кризі". Вона повторяє тут старий протестантський аргумент проти римщення Америки.

Коли сей лист дійшов до відома републиканського кандидата Гувера, сей виступив сейчас проти сього способу ведення виборчої агітації. Він остерігае републиканців, щоби вони не вживали релігійного упередження як політичного аргументу, бо релігійна справа не е частиною виборчої кампанії. Він заявив, що ані він ані републиканська партія не хоче мати голосів, відданих на релігійній основі.

У сей спосіб кандидати обох великих американських партій осудили впроваджування релігійного пересуду до вирішування чисто політичних справ.

Денис Коренець (Львів.)

„РІДНА ШКОЛА" А РЕФОРМА ШКІЛЬНИЦТВА

Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, бажаючи підготовити діло реформи нашого шкільництва, розписала дня 12 березня 1927 р. анкету до усіх своїх орґанізацій і шкіл з 33 питаннями у сій преважній справі. Зпоміж них було 4 питання загальної натури, 12 в справі народньої, 10 середньої школи і 7 в справі дошкільного виховання. На анкету відгукнулося 15 учительських зборів і 9 кружків „Рідної Школи", разом отже 24 відповідий ріжних тіл, одначе на ділі є то переважно елябората учительства „Рідної Школи".

Нашим завданням є займатися питаннями загальної натури і ми тут представимо відповіди на них та своє становище в тому ділі.

Наші питання звучать ось як:

1) Які є добрі і лихі сторони теперішньої школи всенародньої і середньої?

2) Якщо реформа є потрібна, то на якій засаді має вона бути основана (ідеалізм, матеріялізм, практиний напрям)?

3) Чи перестрій української школи має бути примінений до плянової державної реформи польської школи, чи має бути цілком самостійний, без огляду на те, чи він буде міг найти практичне приспосіблення чи ні?

4) Які життеві і духові потреби нашої нації має реформа школи узглянднити?

Перейдемо відповіди на кожне питання зокрема. На перше питання про добрі й лихі сторони школи сильно переважають відповіди з дуже нераз різким осудом школи. Закидується їй, що дає формальне образування, незвязане з життям, що є неінтересна, пережита, має переваґу теорії, служить ріжним чинникам, а не молоді, що її вчительство є недостаточно підготоване, звязане пляном та інструкціями, гнеться, куди вітер повіє, не має ініціятиви та почуття особистої і народньої чести! Шкільній програмі закидають переладовання, хаотичність, суперечности і розбіжности з життям, шкільним плянам неясність та сліпе наслідування чужих взірців, що вона має за багато типів, методи навчання в них невідповідні, в школі панує схолястицизм і вербалізм та перевага навчання над вихованням. Школа є переладована мертвими матеріялами, не йде з духом часу, не дає громадянського, естетичного, фізичного виховання та лікарської опіки, не узгляднює наших народніх потреб, не є то школа праці і життя. Сучасна школа грішить недостачею формального і матеріяльного знання, занедбанням науки читання і писання, вироблення волі і характеру, отуманюванням наших дітий наукою в чужій мові, утраквізмом, мертвими мовами.

Дальшим недомаганням, яке підносять відповіди на анкету, є часта зміна шкільних підручників, недостача научних приборів, лихе приміщення, платність науки та її марний вислід. Одначе на тім не кінець замітам проти нинішньої школи. Стрічаємо такі екстраваґантні прозвища школи, як „школа мук", а учителів „ремісниками", або „що одинокий хосен зі школи є той, що дитина скоро забуває, чого в ній училася".

Лучаються теж у відповідях заміти на адресу родичів, малограмотність і несвідомість суспільства, що замісць помагати школі, кидає їй колоди під ноги. Батьки часто відтягаються від обовязку посилати свої діти до всенародньої школи, а діти шукають в школі не знання, а свідоцтв. То головні заміти, піднесені в анкеті проти теперішньої школи. Не брак одначе голосів признання для неї, що правда, тих других менше. Прихильники сучасної школи хвалять її за карність, ідеалізм, послідовність і точність у навчанню, усунення механізму, національне виховання, поширення світогляду ученикв наукою історії, природи, ґеоґрафії і наслідуванням добрих заграничних зразків. Далі хвалять її за більше знання в народній та доволі добре підготування в середній школі до вищих, підготування діточих умів, до самочинности, свободу інтерпретації, зворот до практичности та обсервації, всенародність і доступність школи для всіх, вибір усталених ділянок і появ віддання, оперта на них своїх загальних цілий навчання і виховання, вкінці за змагання, відповісти вимогам індивідуальної психольоґії.

Як бачимо з того зіставлення, заміти і признання відносяться нераз до тої самої справи: одні хвалять школу якраз за се, чого недостачу другі ганять.

Пояснити се легко тим, що кожний говорив зі становища своеї школи, підносив се, що в ній помічав, та притім годі поминути нашого гіперкритицизму, котрий особливо ярко тоді виступає, коли жадаємо від людей висказання свого осуду.

Одначе на загал, образ нашої школи виходить у відповідях анкети невідрадний, переважає переконання про **потребу реформи шкільництва.**

На якій-же засаді має бути тота реформа основана? Дістаємо на се знову ріжнородні, навіть суперечні відповіди. Коли одні, численніші, домагаються від школи ідеалізму, як основи виховання, то другі, правда, дуже нечисленні, вимагають матеріялізму у вихованню. На загал переважає домагання практичного напрямку, овіяного одначе ідеалізмом, і виховання молоді до праці для добра загалу з опертям на національно демократичних і релігійно-моральних основах. Є також голоси, що домагаються гармонійної сполуки всіх напрямків.

На третє питання, а саме, чи нашу школу **примінити до державної чи уладити її самостійно,** половина голосів заявилася прямо за приміненням перестрою нашого шкільництва до плянованої державної реформи польської школи, звичайно з додатком, що треба се робити з практичної потреби, щоби дітям не замикати дороги до користий, які дає молоді школа з правами державних шкіл.

Інші роблять се більше стидливо: заявляються засадничими противниками примінення до державного шкільництва, але в практиці годяться на нього, домагаючися примінення школи в рамах державного шкільництва до потреб нації, або самостійного перестрою, по части опертого о польську державну школу з узглядненням окремішности нашого народу або з деякими ухилами. Лише кілька голосів заявилося за самостійним перестроем нашого шкільництва без огляду на державну реформу школи. Вкінці є голоси за тим, щоби все хосенне з польської школи брати, або що кажуть нам мати свій власний плян реформи і з нього, що дасться, при державнім шкільнім перестрою до нашої школи переводити.

На питання, **які життеві і духові потреби** нашої нації повинна реформа школи узглянднити, дістаємо ось які відповіди: школа повинна дати учням потрібні їм в житті відомости, тому по селах треба мати на увазі рільничо-господарський, по містах реміснично-торговельний напрям.

Далі відповіди підносять потребу, завести в середні школи науку про відкриття і здобутки техніки, медицини, економії, суспільні науки, знакомити молодь з промислом, торговлею і державною політикою. Треба ввести трудознавство, учити праці в полі і варстаті, щоби молодь уміла добути собі хліб. Тому слід увести зразкові варстати і науку господарства та кооперативи. Молодь повинна навчитися громадянської дисципліни, карности, послуху законам, треба в неї виробити самостійний характер, визволити зпід культурних впливів, виробляти в неї почуття відповідальности за свої слова і діла, поборювати непорадність, неграмотність, егоїзм, матеріялізм, хамство, нахил до рабства, треба вкінці збудити у молоді народню гордість і свідомість витворити кращий тип духової культури, а притім приготовити молодь до практичного і громадянського життя. Треба гармонійно розвивати духа і тіло, творити свідомі національно одиниці зі знанням вселюдської культури і спосібні до боротьби за ідеали. Належить виробляти у молоді бажання волі, почуття краси і добра, треба плекати в школі національну традицію і культуру.

Належить виховувати релігійних і моральних горожан. Висказано теж потребу витворювати більш загально-людські характери, дбати про всебічний розвиток людини, тільки до певної міри національний, а більш безпартійний і невтральний. Жадається теж применення психотехніки з відділом експериментальної психольоґії для поради молоді у виборі звання та висилати фахівців на студії заграничного, особливо радянського шкільництва, а вкінці заведення фахової ради для реформи шкільництва та заснования дослідної школи.

В той спосіб переповіли ми відповіди на всі чотири загальні питання анкети Р. Ш. Тепер дозволимо собі ще на пару заміток, як нам справа реформи шкільництва представляється та яке наше становище до піднесених замітів.

Розуміється, не претендуємо тут на основність, хотяй би тому, що на се не дозволяють нам розміри нашого видавництва.

Передовсім завважимо, що замітів проти школи не можнадто узагальнювати, бо їх автори представляють справу звичайно на основі своїх місцевих помічень і так добрі як і лихі сторони своїх шкіл генералізують. Ніхто не може заперечити, що є лихі школи і лихі учителі, що більше неоспоримо є потреба реформи школи, а передівсім **ревізії наукового пляну і метод навчання.** Одначе не менш певним є, що в тім крику за реформою є багато пересади.

Ми забуваємо, що на виховання молоді кромі школи складаються інші чинники, а саме дім і ціла суспільність зі своїм ладом, письменством, театрами, кінами, і тоті другі чинники безперечно більше впливають на дитину, ніж школа, хотяйби тому, що вона має її під своєю опікою через 5 до 6 годин денно, а таміті куди довше.

Дитина — се вроджений опозиціоніст і тому все з недовірям відноситься до того, що подає їй школа, а навіть родичі роблять те саме і длятого посторонні впливи куди сильніще на неї ділають, ніж школа. Теж годі за всьо винувати школу, особливо тепер, коли життя завсіди ще остає і довго ще оставатиме під могучим і небувалим впливом наслідків світової війни. Длятого навіть і найідеальніше устроєна школа не дасть вповні вдоволяючих вислідів, бо не її саму слідби перебудувати! Сьогодня ціле життя Европи, весь дорібок европейської культури стоїть під знаком питання і ледви чи є яка ділянка життя, котраби нас вдоволяла та перебудови якої ми собі не бажалиби. Крик за реформою є загальний і всеобіймаючий, бо людям зле на світі живеться під величезним бременем наслідків світової війни.

Та годі, цілого світу не перебудуємо, не скоро теж дасться найти взірці нової школи і не всюди дасться їх примінити, тому, на мою думку, діло реформи треба етапами переводити.

Я почавби її від ревізії научного пляну. Школу треба зблизити до життя, вона повинна дати молоді розуміння окружаючого її світа; та що се кольосальний матеріял, тож треба багато давного, навіть дуже цінного зі шкільної програми усунути, щоби на нове зробити місце. За кілька послідних десятків літ маємо великий поступ на всіх полях знання, отже научний матеріял незвичайно зріс. Візьмім для приміру письменство або фізику чи багаті у великі події найновіші історичні часи. Кілько то нового незвичайно важного і трудного наукового матеріялу прибуло для послідних поколінь, а мимо сего старе полишено переважно нетиканим. Се є головна причина поверховного знання і перетяження молоді, тому являється конечним потреба неодно давне пропустити, щоби молодь познакомити з найновішими здобутками знання і то в більш основний спосіб.

Притім і **метода навчання** мусить підлягати зміні в напрямі призвичаювання молоді добувати більш самостійного знання. Тут одначе треба дуже берегтися пересади, бо молодь має зі школи винести повне і заокруглене знання, тому учитель мусить головні основи знання молоді подати, вказуючи радше на способи, якими наука доходить до своїх вислідів, як добуваючи їх з молоддю самостійно. Прецінь і на університеті лише дрібну частину знання добувається самостійно, а головну дістається в готовій формі з уст учителя, або з підручника, й інакше годі, бо поступ науки полягає на тім, що будуємо на добутках попередників. **Школа повинна мати більш практичний напрям,** але не розумію того в той спосіб, як ті, що хотілиби її частинно перемінити у варстат. Се не дасться зробити, бо тоді виховуємо лихого ученика і ще гіршого ремісника. Говорю се на основі розмов з поважними громадянами ремісниками і власної обсервації праці в школі і варстаті. Жалуємося на се, що молодь не опановує научного шкільного матеріялу; якже вона дасть собі ще раду з ремеслом? Що іншого робота в школі для вироб-

М. Будзиновський.

НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

(17)

— Ви, пане підстаросто пристали до нашого війська? Ви вже може який полковий старшина? Хиба військовий писар...

Такий приязний привіт до решти спантеличив підстаросту. Він стояв далі за плечима Кричевського неповорушним стовбуром і своеї руки до Хмельницького не витягав. Аж коли Кричевський, бачучи, що сотник не думає про ніяку бучу ні колотнечу, відступив і Чаплінські з Хмельницьким стояли просто себе, Чаплінські подав сотникови руку.

— Я, я, пане сотнику, лишаюся тим, чим був. До війська не думаю приставати. То не для мене хліб.

— То щож ви робите на військовій раді? — Хмельницький питав, все приязно. Хиба прийшли на контролю?

— Я чув, що ви будете тут. Я маю до вас діло.

— Ну? Кажіть, але скоро, бо я загаявся і через мене рада й так зачнеся пізно.

— Не тут, бо справді нема часу. Де я мігби з вами побалакати по вашій раді? Будете в Аврумка?

— Того ще не знаю. Як рада довше протягнеся, поїду просто до хати... Чому ви до мене коли не скочите? Чейже знаете, що я рад кождому гостеви, не то такому, як наш пан підстароста.

— Скористаю з ваших запросин. На тепер бувайте здорові, бо ваші товариші мабуть вже нетерпеливляться.

Чаплінські поклонився цілому товариству і вийшов.

— Так довго вижидана стріча не принесла мені нічо нового, — думав. — Хиба тільки ту певність, що він в більшім товаристві не кинеся на мене і не зробить ніякої бучі. Впрочім, я такий же дурний, який був перше. Правда, його привіт був дуже приязний, але то може хитрість. Бо чогожби він якось так глупо глянув на мене, коли мене заздрів у вікні? Може він не счинив бучі тільки тому, щоби себе не підняти на сміх? Бо всі зараз питалиби, яка причина, і зараз всі зналиби про його тайну, про ту Олену. Сміялисьби зі старого. Для него булоби ще гірше, якби вона справді була турецький шпіон. Всі звернулиби на неї увагу. Всі питалиби: що вона за одна, відки вона, чого в него сидить? По нитці зайшлиби до клубка... Але загадку його поведення розвяже моя розмова з нею. Також покажеся, чи вона справді Волошка.

В старостинській міліції була зволоч з цілого світа. Прийшовши до хати, Чаплінські приказав покликати до себе гайдука волоха.

— Ти балакаєш по волоськи? — Чаплінські спитав, коли перед ним станув гайдук.

— Я прийшов сюди просто з Волощини, — гайдук відповів. — Тут служу що лиш три роки. Чейже за такий короткий час не забув матірної мови.

— Як по вашому буде: „добрийдень, панно Олено? Як ваше здоровля?"

Гайдук переповів оба питання по волоськи.

— Як, як? Говори виразно.

Гайдук повторив. За ним повторив Чаплінські.

— Добре так? — підстароста спитав.

Гайдук кивнув головою на знак, що добре. Чаплінські виймив з печи кусник вугля і все те написав на стіні.

— Добре? — спитав.

— Я не письменний.

— Тепер іди й окульбач мого коня.

Гайдук вийшов. Чаплінські стояв перед стіною і голосно відчитував се, що стояло чорне на брудним. Коли відчитував, може вже трицятий раз, увійшов гайдук і сказав, що окульбачений кінь вже стоїть перед хатою.

— Послухай ще раз, чи добре, — Чаплінські промовив до него і написане повторив з памяти.

— Добре, пане. Цілком так, як у нас балакають.

Чаплінські вийшов, сів на коня і почвалав на Суботів. Цілу дорогу, півтора милі, повторяв волоські слова.

— Я цікавий, — думав — чи відповість по волоськи? Якби я її спитав, чи вона Волошка, то збреше, що ні. Але як її заскочу раптом волоським питанням, то не буде мати часу роздумувати. Відрухово відповість тоюж мовою і тоді... я пан. Буде знати, що її тайна для мене вже не є тайною. І буде мусіла бути мені послушною, здатися на мою ласку й неласку, бо в моїх руках буде її життя.

Кінь цілий мокрий був від поту, вітер відривав від писка і розносив великі клапті піни. Так староста підганяв його, бо хотівби одним скоком станути перед Оленою і поздоровити її по волоськи.

— Богу дякувати, що я вже на місци! — Чаплінські скрикнув до себе і, осадивши коня, витріщив очи. — А то що?!

Доїхав до суботівського саду. Перед ним був пліт. Але який? В два хлопи заввишки. Перелаз щез. В саді почув голос Олени:

— Юрку, ходи до хати!

Чаплінські сидів на кони остовпілий. Піт виступив на цілім тілі.

— Се ясне, як сонце, — думав. — Вищебетала йому всьо. Найліпший доказ, сей високий пліт і нинішний погляд Хмельницького, коли побачив мене у вікні Кричевського. Пліт підвів так високо, щоби я вже не міг дібратися до саду... до неї. Але, коли я вже тут, то мушу побалакати з нею кріз пліт. Зараз вияснится всьо. Склав долоні в трубу, приклав до губи і крикнув по волоськи:

— Добрий день, панно Олено. Як ваше здоровля?

Поклав долоню за ухо і наслухував. Ніхто не відповідав.

— Вона мабуть вже в хаті. Я, дурак, так довго надумувався. Треба було зараз. Тоді, коли кликала Юрка.

Затрусився, бо з саду почув голоси.

— Ти чуєш, Гриньку? — обізвався якийсь грубий голос. — За плотом хтось кричить. Тільки не знаю, що. Мабуть буде якийсь Німець, бо то не було по нашому. Піду, подивлюся.

— Та нехай собі кричить, — відповів другий голос. — яке нам діло до того. Ось, Федю, ліпше ходи сюди, та поможи зрубати ту грушу. Вона така стара, що вже не родить.

По сій розмові в саді зачали цюкати дві сокирі.

— Хиба поїду до двора, і там побалакаю з нею, бо довше в тій непевности не видержу!

Справив коня на дорогу до двора, але по хвили спинив його, бо нагадав собі, що нині балакав з Хмельницьким.

— Як вона розказала йому про першу мою стрічу з нею, то безпечно розкаже й про нинішну. Спитав би мене, чого я поїхав до Суботова, коли знав, що нині він до самого вечера буде в Чигирині.

Сплюнувши, обернув конем і поволи вертав до Чигирина. Тільки несвідомо повторяв по волоськи: „Добрий день, панно Олено, як ваше здоровля?"

У Кричевського розпочалася рада. На вступі полковник заявив, що раду скликав на жаданне гетьмана Конецпольського. Гетьман хоче знати, чи на козаків можна покладатися, колиби Кримці, Буджаки, або й Турки вдарили на Польщу, або колиби Польща сама розпочала війну з котрим з тих бусурменів.

(Дальше буде).

лення у молоді докладности у виконанню праці, терпеливости, зрозуміння і пошани для фізичної праці, а притім деякої справности у виконанні деяких менше складних робіт. Се впрочім річ не нова. Ще за студентських часів виконував я в школі, веденій моїм пок. батьком, ріжні речі з дерева на науці слейду, а тепер теж є з гімназійних програмах окремий предмет „роботи".

Та важнішим від того є практичний спосіб думання, зрозуміння для життя і його потреб, а того можна вчити при всіх предметах, навіть при старинній історії. Взагалі в тім напрямі можна багато і при нинішній шкільній програмі зробити і багато вже робиться, як є відповідно до того підготовані учителі.

І в сьому сама суть річи. Треба зреформувати спосіб підготування учителя так народніх як і середніх шкіл, а щоби сього довершити, слід зреформувати навчання на університеті. Перед літами пок. історик проф. Тадей Войцеховскі, як ректор львівського університету, вніс у соймі, щоби фільософічний факультет поділити на чисто науковий і підготовчий до учительського звання. Він хотів мати двояких фільософів: „Ордо фільософорум" і „кандідаторум". Я не пішовби так далеко, бо се моглоби обнизити рівень образування середнього учительства та з другої сторони надмірна спеціялізація не є відповідна для будучого учителя, бо він не може обняти на університеті цілости предмету і привикає до надто абстрактного його трактовання. Великою теж недостачею є ставлення професорів університету на котурни великих учених та легковаження будучого знання значної більшости студентів фільософії, що їм уділюється та викликує нераз у них нехіть до свого звання і невдоволення з себе. До того, що найважніше, вони вчаться всього, тільки не того, як вчити, а се хіба найважніше для будучого учителя. Тож в тім напрямі конечно треба зреформувати навчання будучих учителів. Зробити з них не тільки вчених, але й справжніх учителів і виховників молоді, що без основного знання дидактики і педагоґіки не є можливе, а саме сеся ділянка є на тутешнім університеті дуже занедбана, хоча „століття дитини" стільки нових поставило тут проблємів. Тому реформа шкільництва мусить обняти всі його степені з найвищим себто університетським включно.

Кінчаючи наші замітки, поставилиби ми такі побажання, розуміється, без претенсії на вичерпання предмету: 1) В школі треба подати молоді якуто суму знання, потрібного для розуміння нинішнього життя у всіх його головних проявах. Його обсяг мусить бути зависимий від степеня школи: інший у всенародній, а інший в середній. 2) Виробити у неї думання, обсервацію, характер, почуття особистої і народньої чести та достоїнства, навчити її солідної праці, любови всього рідного, показуючи їй, до чого довели інші народи, витворити запал до духової праці і поступу, виробити віру в себе і свій нарід, підприємчивість, рухливість, згідність між словами й ділами, чого в нас так часто і зріла людина не має. Нам треба виховати Українця, людину реально, тверезо думаючу, але перенятою загальними людськими ідеалами, будівничого, а бодай солідного робітника на полі відродження народу!

„Українська Школа".

Притомність ума. Стара панна: Пане, ви мені врятували життя, якжеж маю вам відвдячитися?

— Прошу вийти за когось замуж!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Українські фільми в Америці.

Літом цього року було зроблено на двох великих пікніках у Филаделфії ряд фільмових знимок. Програму знимок організував Комітет Української Школи в Филаделфії, а фільмував спеціяліст у цій справі, тутешній наш громадянин, Іван Белдик.

Так сфільмовано богато інтересних загальних картин з пікнікового побуту: сотки гостей при танці і товариських забавах, групи організацій, дітвори і старших, а далі спеціяльну програму, виведену для фільми під голим небом, серед вільної природи.

До тої програми увійшли, між иншим, продукції Українського Водевілю з Филаделфії, що виступив з українськими й чужими танками, виступи инших танцюристів, між ними кубанського козака Якова Бабенка з його оригінальними кубанськими танцями, січові вправи дітočих відділів та багато иншого. Врешті була сфільмована ще окрема фільмова штука, складена для фільми з подій підчас визвольної боротьби в Галичині. Ця штука була виведена силами Стрілецького Гуртка в Филаделфії та аматорського гуртка з Кемден, Н. Дж.

Усі фільмові знимки випали добре і з них складено дві фільми з українськими написами і поясненнями. Це й є перші українські фільми, зроблені на американській землі. Одна фільма, під назвою **„В огні і крови"**, обіймає картини з українсько-польської війни в Галичині. Друга — **„З українського життя в Америці"** — обіймає продукції і загальні сцени, сфільмовані на двох згаданих пікніках при участи соток филаделфійських громадян.

Заходом Комітету Української Школи ці фільми будуть виставлені перший раз публично у Филаделфії в середу і четвер, 10. і 11. жовтня, в Українській Галі при Н. Френклин ст. Кожного вечора програма буде повторена два рази.

Українські фільми в Филаделфії є першою спробою того роду серед нашої іміграції. Як новина в нашому тутешньому культурному життю вони заслуговують на загальну увагу нашого громадянства і поза Филаделфією.

МУССОЛІНІ ВЧИТЬСЯ БОКСУВАТИ.

Беніто Муссоліні, італійський премієр-міністер і провідник фашистів присвятився тепер спортови боксу. Муссоліні скінчив у липні ц. р. 43 роки. Пильно старається поняти цей спорт. Самособою вчитель дуже вдоволений учеником і каже, що провідник „чорних сорочок" має добрий удар в обох руках. Муссоліні спортовець тяжкої ваги.

—o—

МУНДУРОВА МАНІЯ МУСОЛІНІЯ.

Італійський диктатор має ріжні примхи. Сюди слід зачислити і його замилування до мундурів. Недавно приказав умундурувати тих, що чистять обуву. Шофери мусять носити ліберію, а навіть торговці риб, мужчини і жінки на базарах мусять примінитися до приписів і носити білі халати з ковнірами.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФАРРЕЛ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 285, подає до відома всім членам, котрі не були на спеціяльним мітинґу 30. вересня, що кождий, хто не був, має платити кару $1.00, бо на тім мітинґу був вибір предсідателя. Бувший предсідатель хорий і знаходиться тепер в Пенсилвенія Стейт Сенаторіюм. На його місце зістав вибраний Данило Кучмак. — Данило Кучмак, предс.; Васько Гладьо, кас.; Никола Забич, секр.

ЗАВТРА КОНЦЕРТ І ЮВИЛЕЙ ЗАЛІЗНЯКА В БРУКЛИНІ.

Вся українська кольонія в Бруклині прийде завтра на величавий концерт і баль з нагоди **5-літнього ювилею Івана Залізняка в Укр. Народнім Домі, 101 Ґренд стр. Початок в 5-тій годині зполудня.** Виступати-муть найкращі оперові співаки і співачки в гарних українських костюмах. Відомий бас Михайло Швець відспіває кілька українських народних пісень. Після концерту буде боротися сам Залізняк. Відтак буде конкурс краси. Найгарніша дівчина одержить дорогий еспанський шаль. Потім будуть танці. Не пропустіть цеї нагоди! Каса буде отворена від 3-тої години зполудня. Такого концерту ще доси в Бруклині не було. Отже: **завтра, в неділю, 7. жовтня, 5-та година пополудни.** 233

МІНЕРАЛИ В ЛЮДСЬКІМ ТІЛІ.

Головним складником людського тіла є вода. Маємо її 75 процент і то найбільше в нирках, найменше в печінці. Як дуже скомпліковані під хемічним оглядом є складники нашого тіла, доказує хочби склад гемоглобіни, що є найважнішою частю червоних тілець крови. І так дробинка гемоглобіни має 758 атомів угля, 1203 атоми водня, 135 азоту, 218 кисня, 3 сірки й 1 заліза. Поза названими хемічними первнями має людина богато вапна, фосфору (600 грамів) і соли (200 грамів). Головним складником костей є вап. Що дня потребуємо для організму 1 грам вапу. Беремо його головно з поживи такої як молоко, сир, жовтка яєць, городовина (зелениця) за вcase імкою барабольi. Фосфор є головно в костях. Денно зужиєваємо фосфору більше як півгора грама. Беремо його з ростин, які мають у собі олій та зі стручкових. Заліза маємо в цілім організмі три і пів грама, але воно є в такому русі, що для доповнення його потребуємо денно довести організмові 0.7 грама заліза. Залізо є в крови, железах, печінці і селезинці. Залізо імо з мясом, у жовтках яєць, зі зеленою городовиною і в свіжих овочах. Трохи магну має в собі людське серце, мязи, мозок і надниркi. Флюор є у нашкірку, в зубах і стегнах. Флюар даємо організмові, коли пємо воду. Йоду потребуємо денно лише одну тисячну частину грама, хоч у господарці нашого організму він є конечний. Далі має людина в собі по кілька грамів арсену, крену (шкіра і тканки), цинку в білих тільцях потасу (в крови). Відкрито навіть у людському організмі дрібні частиночки алюмінія, міди, мангану, ніклю і кобальту.

—о—

НАЙЗДОРОВШЕ ЗВАННЯ.

„Ля Депеш де Тулюз" оголосила анкету, яке звання є найздоровше, що сприяє довговічности. Жюрі після одержання відповідей мало вже признати нагороду парляментаристові, бо сенатори і посли у Франції доживають поважного віку і задержують добре здоровля до пізна. Аж тут один часопис, що виходить у місті Бресті, запротестував проти такого порішення справи, заявляючи, що найздоровшим є звання офіцира маринарки у Франції. На піддержання свого твердження „Еко де Брест" навело дані про літа вищих офіцирів французької маринарки. І так адмірал Тошар, хоч має 83 роки, прохожується без огляду на погоду і пору року без плаща, адмірал Бесон має 84 роки, а адмірал Фурнієр 85 літ. Адмірал Серван зовсім здоровий, хоч має 85 літ, адмірал Нобона має вже 87 літ, адмірал Кведсен зачав 90-тий рік життя, таксамо адмірал Белянжер. Нестором Французьких адміралів є 96-літний Фурерой, який каже, що ще пожие пять літ. Так отже служба на морі консервує найліпше здоровля.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

РІВЕРГЕД, Л. АЙ.

Фармері про Рідну Школу.

В неділю, дня 30. вересня ц. р., відвідав нашу українську громаду делеґат Рідної Школи, п. Лев Ясінчук. Хоч його приїзд не був заповіджений і хоч ляв дощ, все таки зібралося поважне число цікавих на те, що діється в Ріднім Краю.

В церковній галі вислухали присутні уважно і заінтересовано реферату делеґата, вдячні, що прецінь хтось приніс їм живу вістку з їх рідних сторін. А тими сторонами живе не тільки теперішне покоління. Наші фармері й молодіж так виховують, щоб вона свойого краю й народу не забувала, а в потребі стала йому на поміч.

По рефераті делеґата промовив горячо о. др. Гулин, загріваючи присутних до піддтримання національної праці, яку веде нарід через Рідну Школу. З нагоди побуту делеґата переведено збірку на Рідну Школу, яка дала 27 дол. 50 цнт. Зложили: о. др. Д. Гулин, пп. М. Худяк і П. Корзун по 2 дол.; по 1 дол.: пп. П. Луцький, Г. Чиплик, Й. Ніжанковський, І. Набрежний,, М. Тиж, С. Терешко, Я. Махно, Д. Ковалишин, А. Капляр, М. Барнич, Анна Ванат, Магдалина Худяк, М. Дух, В. Бандрівський, Анна Корзун, С. Гірчиця, Г. Ящишин, М. Небор, Юлія Ящишин, А. Стельмашик, Г. Бандрівський; Д. Тимчак 50 цнт.

Хоч ми з ріжних сторін старого краю і хоч ми тут розкинені на кількадесятох милях, то все ми відчуваємо, що Рідна Школа нам усім дорога, що всі ми мусимо її підтримувати, як підтримували й сьогодня підтримуємо подібні товариства всі культурні народи. Та ми не вдоволяємося хвилевим запалом, а хочемо в нас зорганізувати в найблизчу неділю Кружок Рідної Школи, який дбав би правильно про матеріяльну допомогу для тої інституції, а навіть дбав би про українське виховання фармерських дітей. На найблизчому мітінгу відділу У. Н. Союза візьмемо також під розвагу справу Рідної Школи. Бо ми свідомі, що коли не поширить Рідна Школа своєї діяльности, то нашому народові, що під Польщею, обірветься земля зпід ніг. Ми гадаємо, що й инші українські громади повинні вже в себе організувати допомогу Рідній Школі, а не вичікувати „почітку".

Свій.

СПІВАЮЧИЙ ЛІКАР.

У Стокгольмі численні пацієнти прославили 50-літні роковини уродин д-ра Самійла Гібінета, що є загально звісний під іменем „співаючий лікар". Лікар має гарний тенор і співає хорим, яким переводить операцію, оперові арії. Гарним своїм мистецьким співом так їх очаровує, що легко переводить операцію. Кажуть, що спів проганяє хорим страх і помагає до виздоровлення. На ювилей лікар одержав багато подяк і признань.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДЕ ІВАН ЗАЛІЗНЯК БОРЕТЬСЯ.

ЗАЛІЗНЯК В ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На просьбу української кольонії великий український силач буде боротися лишень один раз в Перт Амбой в середу, 10-го жовтня, в Українській Галі, 752 Стейт ул. Залізняк буде боротися з відомим польським силачем Маріяном Меркур, боротьба аж до побіди. В другій парі буде боротися Станіслав Збишко проти Івана Смирнова. Ся боротьба викликує велике зацікавлення в Перт Амбой. Початок в год. 8.15 вечером. Каса буде відтворена від год. 6. вечером. 233-6

ЗАЛІЗНЯК В ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На просьбу української кольонії Залізняк буде боротися перший раз в Елізабет, Н. Дж., в четвер, 11-го жовтня, у Фалконс Голл, 155 — 3-та ул. Залізняк буде боротися проти німецького силача Карла Смит аж до побіди. Залізняк побоков обох братів Збишків і він тепер являється першим борцем в Ню Йорку. Запрошується всіх Українців з Елізабет і околиці до численної участи та подивитися ,як спритно Залізняк бореться. Буде боротися також Станіслав Збишко проти Джон Куракуса, Литовця. Початок в год. 8.15 вечером. Каса отворена від год. 6-тої.

ІДЕ, ІДЕ КЕЛОГ...

Іде, іде Келог,
Іде муж великий,
Іде до Парижа
Аж із Америки.

Іде, задумався,
Хоче світ мирити,
Що один одного,
Вже не сміє бити.

Має „пюрко злоте",
Вже несуть атрамент,
Як лише підпишуть,
То буде трактамент.

Каже мудрий Келог:
— „Ну, тепер, панове,
Про війну в Европі
Вже не буде мови!

— „Вільно слати ноти,
Блягерські шедеври,
Можете зброїтись
Тільки — на маневри!

— „Та когось напасти
В гадці вже не майте,
Всі сідайте тихо,
Зачіпки чекайте!"

Каже Муссоліні:
— „Трудно, пане, трудно!
Як ніхто не чіпне,
Буде дуже нудно!"...

Каже пан з Варшави:
„Годі тим журитись!
Як ніхто не схоче
З нами зачепитись,

„Ми комусь потрафим
Так вже досолити,
Що він нас нарешті
Мусить зачепити!"

Терешко.

Великоміська дівчина вийшла замуж за сільського священика. Її відвідала товаришка й вона хвалиться перед нею своєю господаркою.

— Уяви собі, як то добре мати свою власну господарку. Я вже два місяці тут, а ще віодна курка не знесла смердячого яйця!

